

องค์ความรู้จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

เรื่อง 8 ขั้นตอนเพื่อลดต้นทุนการผลิต “ข้าว”

ราคาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ที่ขยับตัวสูงขึ้นทั้งปุ๋ยเคมี สารเคมีการเกษตรและเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำให้ชาวนาต้องแบกรับภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ที่หนักไปกว่านั้น คือ การใช้ปัจจัยการผลิตไม่ถูกต้อง ไม่ถูกชนิด ใช้ผิดเวลาและใช้ในอัตราไม่เหมาะสม ยังทำให้สิ้นเปลืองและได้ผลไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน และหากใช้ปัจจัยการผลิตอย่างฟุ่มเฟือยยังมีความเสี่ยงที่จะเกิดโรคและแมลงศัตรูพืชระบาดได้ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย จากปัญหาดังกล่าวเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองแขง ได้ดำเนินการ “ขั้นตอนการปฏิบัติที่ดีเพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าวได้ โดยการส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกรในขั้นตอนลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยเกษตรกรสามารถปฏิบัติตามได้ กำแนะนำได้ดังนี้

1. ขั้นแรกเกษตรกรต้องใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี มีความงอกไม่ต่ำกว่า 80 % โดยนาหว่านให้ใช้ เมล็ดพันธุ์ในอัตรา 15 - 20 กิโลกรัม/ไร่ นาดำใช้อัตรา 7 กิโลกรัม/ไร่ นาโยนกล้าใช้เมล็ดพันธุ์อัตรา 5 กิโลกรัม/ไร่ และนาหยอดใช้เมล็ดพันธุ์ 12 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งจะสามารถเพิ่มผลผลิตได้อย่างน้อย 20 % หรือประมาณ 400 บาท/ไร่ และสามารถลดค่าเมล็ดพันธุ์ได้ 160 บาท/ไร่
2. การเตรียมดินอย่างพิถีพิถัน ห้ามเผาตอซังฟางข้าวเพราะจะทำลายสภาพดิน ให้ไถพลิกหน้าดินเพื่อกลับฟางข้าว แล้วระบายน้ำเข้านาจากนั้นต้องปรับหน้าดินให้เรียบสม่ำเสมอ สำหรับนาหว่านนํ้าตมให้ทำร่องน้ำเป็นทางระบายอากาศในแปลงปลูกข้าวด้วย จะช่วยให้เมล็ดข้าวงอกสม่ำเสมอและไม่มีวัชพืชขึ้นในนา สามารถลดค่าใช้จ่ายในการป้องกันกำจัดวัชพืชได้ ประมาณ 130 บาท/ไร่
3. การกำจัดวัชพืชให้ใช้ สารป้องกันกำจัดวัชพืชทันทีหลังหว่านข้าว หรืออย่างช้าไม่เกิน 4 วันหลังหว่านข้าว โดยใช้สารกำจัดวัชพืชให้ตรงตามชนิดของวัชพืชที่ระบาด ก่อนใช้ควรประเมินการระบาดของวัชพืชด้วย ถ้าไม่ถึง 20 % ของพื้นที่นา ยังไม่ต้องใช้ ขณะพ่นสารกำจัดวัชพืชครั้งแรกต้องไม่มีฝนตก ไม่มีน้ำขังในนา และต้องระบายน้ำเข้านาหลังพ่น 3 วัน จะช่วยให้การงอกของต้นกล้าข้าวสม่ำเสมอ ลำต้นแข็งแรงสมบูรณ์ และทำให้ได้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น 10-15 %
4. การใช้ปุ๋ยเคมีต้องใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน หรือปุ๋ยสั่งตัด (18-46-0 ,0-0-60, 46-0-0)เป็นปุ๋ยสำหรับข้าวที่ใส่ตรงความต้องการของข้าว ต้องใช้ในอัตราที่เหมาะสม และใช้ในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตของข้าว เกษตรกรควรใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และควรใส่ปุ๋ยตามชนิดและปริมาณปุ๋ยที่ดินมีไม่เพียงพอ ทั้งนี้ ไม่ต้องใส่ปุ๋ยใดๆ หลังข้าวออกดอกเพราะจะทำให้เกิดโรค/แมลงระบาดได้ หากทำตาม

ขั้นตอนนี้ จะลดค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ยลง 50 % หรือประมาณ 500-600 บาท/ไร่ และยังช่วยประหยัดต้นทุนค่าสารป้องกันกำจัดโรค/แมลงได้มากกว่า50%

5. การป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว ถ้าเกษตรกรปฏิบัติตาม 4 ขั้นตอนข้างต้นจะลดการระบาดของโรค/แมลงได้ และต้องหมั่นตรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งยังควรเรียนรู้การคาดคะเนอาการที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรค/แมลง นอกจากจะลดค่าสารป้องกันกำจัด โรคและแมลงศัตรู พืชได้ครึ่งหนึ่ง หรือประมาณ 200 บาท/ไร่แล้ว ยังสามารถรักษาสุขภาพของผู้ใช้สารเคมีและช่วยรักษาสภาพแวดล้อมด้วย

6. การจัดการน้ำอย่างเหมาะสม หลังทำเทือกเสร็จแล้วต้องระบายน้ำออก ให้ดินแห้งแบบหมาดๆ แล้วจึงหว่านข้าววงอก ช่วงข้าวยังเล็กให้รักษาระดับน้ำอยู่ที่ 5 เซนติเมตร ช่วงข้าวแตกกอ สร้างรวงอ่อน และข้าวออกดอกให้รักษาระดับน้ำอยู่ที่ 10-15 เซนติเมตร ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำได้ 30 % หรือประมาณ 200 บาท/ไร่ และยังช่วยลดปัญหาวัชพืชได้

7. การเก็บเกี่ยวควรเก็บเกี่ยวข้าวระยะพลับพลึงหรือหลังข้าวออกดอก 30 วันเท่านั้น โดยให้ระบายน้ำออกจากนาข้าวเมื่อข้าวออกดอกแล้ว 15 วัน เพื่อให้ดินนาแห้งในช่วงเก็บเกี่ยวข้าว ทำให้รถเกี่ยวข้าวลงนนาได้ จะสามารถลดการสูญเสียผลผลิตข้าวที่ร่วงระหว่างเก็บเกี่ยว 20 %

8. ต้องรู้จักทำบัญชีฟาร์ม โดยต้องบันทึกบัญชีฟาร์มอย่างสม่ำเสมอทุกฤดูปลูกข้าว เพื่อจะได้เปรียบเทียบบัญชีฟาร์มด้วยตนเองก่อนปลูกข้าวฤดูถัดไป จะทำให้เห็นว่า สามารถปรับลดต้นทุนอะไรลงได้บ้าง ซึ่งทำได้ไม่ยาก เกษตรอำเภอกล่าว่าถ้าพี่น้องเกษตรกรทำตามคำแนะนำ 8 ขั้นตอน จะทำให้ผลผลิตมากขึ้นประมาณ 20 % และต้นทุนการผลิตข้าวลดลง ไม่น้อยกว่า 1,200 บาทต่อไร่ มีรายได้เพิ่มขึ้นแน่นอน

เจ้าหน้าที่ผู้ถอดองค์ความรู้: นายวุฒิเวช อักษรธา

ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอหนองแซง จังหวัดสระบุรี

www.saraburi05.doae.ag.th